

चोर्ध्वमाधानात्^१ MS. 6. 8. 14. -**Comp.** -**अन्वित** *a.* 1 unengaged, unoccupied, idle. -2 criminal. -**कृत्** *a.* free from action; न हि कश्चित् क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत् । Bg. 3.5 doing an improper act. -**भोगः** 1 enjoyment of freedom from the fruits of action. -2 renunciation of self-righteousness. -**शील** *a.* lazy, indolent.

अकर्मक *a.* [नास्ति कर्म यस्य व. कप्] Intransitive; फलव्यापारयोरकनिष्ठतायामकर्मकः Bhartrhari. **अकर्मिका** *f.* प्रसिद्धैर-विवक्षातः कर्मणोऽकर्मिका क्रिया *ibid.*

अकर्मण्य *a.* [न. त.] 1 Unable to work, inefficient, unfit for work. -2 Unfit to be done.

अकल *a.* [नास्ति कल्य अवयवो यस्य] Not in parts, without parts, epithet of the Supreme Spirit.

अकलङ्क *a.* Without stains or spots. -**कः** N. of a Jaina author, also called भट्ट अकलङ्कदेव.

अकल्क *a.* [नास्ति कल्को यत्र] 1 Free from sediment, pure. -2 sinless. -**ल्का** Moonlight.

अकल्कता Honesty, integrity.

अकल्कन -**क** *a.* [नास्ति कल्कनं दम्भः, कल्को वा यस्मिन्] Free from pride; humble, modest; honest.

अकल्प *a.* [न. व.] 1 Uncontrolled, not subject to control or rules, unrestrained, unfettered. -2 Weak, unable. -3 Incomparable. -4 Incapable, unfit. -**ल्पः** A patient; Nigh.

अकल्पनम् Freedom from desires; absolution; बुद्धिन्द्रिय-मनःप्राणाज्जानानामसृजत्प्रभुः । मात्रार्थं च भवार्थं च आत्मनेऽकल्पनाय च ॥ Bhāg. 10.87.2.

अकल्पित *a.* [न. त.] Not artificial or manufactured; natural, genuine.

अकल्मष 1 Name of the son of the fourth Manu; Hariv. -2 Without sin or stain.

अकल्य *a.* [कलासु साधुः कल्यः निरामयः न. त.] 1 Unwell, ill, indisposed. -2 [कल्यते इति कल्-यत् कल्यं मिथ्याभूतम्; न. त.] True; (तम्) अनीनयदकल्यसन्धो बन्धनागारं Dk. 31. -**शरीर** *a.* not in sound health; Pratimā 3.

अकल्याण *a.* [न. त.] Inauspicious, unlucky. -**णम्** Inauspiciousness, ill, evil, adversity.

अकवचा *a.* [न कव्यते वष्यते कव्-आ न. त.] Indescribable (अदर्शनीयः); not contemptible, not bad; ^०अरिः = कुत्सिता अरयो यस्य स कवारिः; न कवारिः अ०; or यस्य शत्रवोऽप्यकुत्सिता वृत्रादयः; or अकुत्सितम् इत्यति ऐश्वर्यं प्राप्नोति.

अकवि *a.* (Ved.) Unwise, foolish; अयं कविरकविषु Rv. 7.4.4.

अकस्माद् *ind.* [न कस्मात् किञ्चिदकारणाधीनत्वं यत्र, अलुक् स.] 1 Accidentally, suddenly, unexpectedly, all of a sudden; अकस्मादागन्तुना सह विश्वासो न युक्तः H. 1; coming by chance, an accidental visitor. -2 Without cause or ground, causelessly, in vain; नाकस्माच्छाण्डिलीमाता विक्रीणाति तिलैस्ति-लान् Pt. 2. 65; न ह्यकस्मात् प्रशंसा स्यात् । MS. 5. 3. 42; अकस्मादेव भर्तृद्वेष्यतां गतासि Dk. 135; नाकस्मादप्रियं वेदेत् Y. 1. 132; अथ तु रिपुरकस्माद् द्वेषि नः पुत्रभाण्डे Mv. 2. 44; कथं त्वां त्यजेदकस्मात्पति-रार्यवृत्तः R. 14. 55, 73.

अकाण्ड *a.* [नास्ति काण्डम् अवसरः उचितकालः यस्य] 1 Accidental, untoward, unexpected, sudden; अकाण्डपाण्डुरघनप्रसार्थि Mv. 5. 39 -(v. 1. अकालपाण्डुर) out of season; पुनरकाण्ड-विवर्तनदारुणः U. 4. 15; ^०प्रचण्डकलहयोः U. 6; पततु शिरस्यकाण्ड-यमदण्ड इवैष भुजः Mā. 5. 31; ^०भङ्गुरतां संसारसुखानां K. 172. -2 Destitute of stem or stock. -**Comp.** -**जात** *a.* suddenly born or produced. -**ताण्डवम्** irrelevant display of erudition, indignation etc. -**पातः** unexpected occurrence; ^०उपनता कं न लक्ष्मीविमोहयेत् Ks. 5. 2. -**पातजात** *a.* dying as soon as born; perishing soon after birth; H. 4. 83. -**शूलम्** a sudden attack of colic.

अकाण्डे *adv.* Unexpectedly, all of a sudden; दर्भाङ्कुरेण चरणः क्षत इत्यकाण्डे तन्वी स्थिता S. 2. 12; उन्मथ्य मन्थरविवेकमकाण्ड एव Mā. 1. 18; तातस्तु तमकाण्ड एव प्राणहरमप्रतीकारसुपलव-मुपनतमालोक्य K. 33.

अकाम *a.* [नास्ति कामो यस्य] 1 Free from desire, affection, love; अकामस्य क्रिया काचिद् दृश्यते नेह कश्चित् Ms. 2. 4. everything is an act of his will. -2 Reluctant, unwilling; योऽकामां दूषयेत्कन्यां स सद्यो वधमर्हति । Ms. 8. 364; also नाकामो दातुमर्हति. -3 Uninfluenced by, not subject to, love; भयादकामापि हि दृष्टिविभ्रमं S. 1. 23. -4 Unconscious, unintentional; अकामोपनतेनेव साधोर्हृदयमेनसा R. 10. 39 unconsciously committed. -5 The Sandhi which causes the dropping of a final र before a following र. -**Comp.** -**करीन** *a.* Ved. not frustrating desire; शिक्षानरः प्रदिवो अकामकर्शनः Rv. 1.53.2. -**हत** *a.* not smitten with desire or affection, free from desire, calm.

अकामतः *adv.* [अकाम-पञ्चम्यास्तसिल्] Unwillingly, reluctantly, unintentionally, unconsciously; इतरे कृतवन्तस्तु पापान्येतान्यकामतः Ms. 9. 242; अकामतः कृते पापे प्रायश्चित्तं विदुर्बुधाः 11. 45; अकामतः कृते पापं वेदाभ्यासेन शुध्यति 11. 46.

अकामता Absence of desire; न चैवेहास्त्यकामता Ms. 2. 2.

अकाय *a.* [नास्ति कायो यस्य] Without body, incorporeal. -**यः** 1 An epithet of Rāhu, who is represented as having no body, but only a head. -2 Epithet of the Supreme Spirit (without body, parts &c.).

अकार *a.* [करोतीति कारः कृ-षच् अण् वा न. त.] Not doing or acting, void of action (क्रियारहित). -**रः** The letter अ; अक्षराणामकारोऽस्मि Bg. 10. 33.

अकारण *a.* [न. व.] Causeless, groundless, spontaneous; ^०मित्राणि सतां चेतांसि K. 37 disinterested friends; ईदृशो मां प्रत्यमीषाम् ^०स्नेहः U. 6. -**णम्** Absence of a cause, motive, or ground; **अकारणाद्-रणम्-णे** causelessly, without cause or ground; किमकारणमेव दर्शनं विलपन्त्यै रतये न दीयते Ku. 4. 7; ^०परित्यक्ता मातापित्रोर्गुरोस्तथा Ms. 3. 157; अकारणात् परित्यज्य K. 167; त्यक्तो वा स्यादकारणात् Ms. 9. 177; किमकारणे कुप्यसि, अकारणे आत्मानमायासयसि Ratn. 2.

अकार्णवेष्टिक *a.* Face not adapted for ear-rings (Kās. VI. 2. 155).

अकार्पण्य *a.* [न. व.] Got without meanness; अकार्पण्य-मशनं Bh. 3. 51.

अकार्य *a.* [न. त.] Improper, not fit to be done.